

HANDLINGSPROGRAM 2017 - 2020

1. Økonomiske rammer

- 1.1. De økonomiske rammer som fremgår av rådmannens grunnlagsdokument med vedlegg legges til grunn for den økonomiske planleggingen i handlingsprogramperioden.
- 1.2. Rammer årsbudsjett 2017
Rammer for hvert utvalg og tjenesteområde fastsettes i samsvar med rådmannens grunnlagsdokument med vedlegg.
- 1.3. Skatt
Den kommunale skatteøren fastsettes til den enhver tid gjeldende maksimalsatsen.
- 1.4. Låneopptak
Rammen for eksterne lån til investeringsformål i 2017 settes til kr 143,985 mill. kr.

Rammen for opptak av formidlingslån i Husbanken settes til 35 mill. kr. Lånet tas opp som annuitetslån med 5 års avdragsfri periode, deretter nedbetaling over 20 år.
- 1.5. Likviditet
Innvilget driftskreditt på 100 mill kr. i Danske Bank videreføres i 2017.
Likviditetssituasjonen anses som tilfredsstillende, men vurderes nærmere i årsrapporten for 2016.
- 1.6. Egenbetalinger, gebyrer og avgifter
Ordningene fastsettes slik de fremgår av "Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger".
- 1.7. Kommunestyret gir rådmannen fullmakt til å utarbeide oppdragsbrev til Lier eiendomsselskap KF, i tråd med kommunestyrets budsjettvedtak og vedtatte oppdrag. Det endelige oppdragsbrevet sendes som melding til Formannskapet.

1.8. Endringer i forhold til økonomiske rammer

Driftsbudsjettet

1000 kr.	2017	2018	2019	2020
Kultur:				
Liunggjengen – rammeavtale	200	350	350	350
Eiksetra – aktivitetsleder, ref 2.24	200	200	200	200
Eikseterveien – kommunal overtakelse av drift, ref 2.24	150	300	300	300
Eikseterveien – veiavgift, ref 2.24	(100)	(200)	(200)	(200)
St Halvardfestival / markering	50	50	50	50
Biblioteket – aktivitet og debatt, ref 2.18	100	100	100	100
Gratis leie haller/baner- tilskudd, ref 2.4	7380	7380	7380	7380
Utleie haller/baner – inntekt, ref 2.4	(7380)	(7380)	(7380)	(7380)
Velferd:				
Økt andel korttidsplasser – kompensasjon	500	500	500	500
Seniorsentre – aktivitet/sommeråpent	100	100	100	100
Plan/samfunn:				
Mathall/MatRIKET, ref 2.14	200	100	0	0
Energi- og klimaplan	400	400	400	400
Fellestjenester/ledelse/politikk:				
Effektivisering og økt bruk IKT, ref 2.5	(750)	(750)	(750)	(750)
Skatt/utbytte:				
Utbytte – selskaper	(1200)	(1200)	(1200)	(1200)
Endringer forlik statsbudsjettet:				
Grunnskole – tidlig innsats fra januar 2017 – øremerket	2360	2360	2360	2360
Grunnskole – tidlig innsats tilbakeføres	(770)	(770)	(770)	(770)
Videreutdanning lærere	510	510	510	510
Barnehager – flere lærere fra august 2017 – øremerket	880	2120	2120	2120
Helsesøster/skolehelsetjenesten – øremerket	770	770	770	770
Økt rammetilskudd/øremerking *)	(2980)	(4220)	(4220)	(4220)
Sum	(150)	(50)	(150)	(150)

*) Tall er hentet fra budsjettvedtaket ifm Statsbudsjettet og bygger på erfaringstall og at Lier utgjør ca 0,5 % av landets befolkning. Endringer må påregnes.

Investeringsbudsjettet

Ingen endringer.

1000 kr.	2017	2018	2019	2020
Sum	0	0	0	0

2. Oppdrag, tiltak mv.

- 2.1. Det forutsettes at tiltak gjennomføres som beskrevet i grunnlagsdokumentet og budsjettvedtaket. Tiltak av prinsipiell betydning legges fram som egne saker. Avvik meldes snarest og senest ved behandling av tertialrapport/årsregnskap.
- 2.2. Følgende økonomiske forutsetninger legges til grunn for økonomiarbeidet for å sikre en «sunn» økonomi:
 - Netto driftsmargin på 1,75 %
 - Disposisjonsfond på minimum 5 % av driftsinntekter eller minst kr 100 mill
 - Gjeldsgrad på maksimum 100 % av driftsinntektene for kommunen som konsern
- 2.3. Hovedutvalgene gjennomgår budsjett for de virksomheter som sorterer under hvert hovedutvalg i løpet av 1. kvartal 2017.
- 2.4. Ordningen med gratis leie av haller/baner må synliggjøres i handlingsprogrammet og etterregnes ifm årsregnskapet, ref punkt 2.4 i HP 2016-19.
- 2.5. Som følge av økt selskapsorganisering medfører dette redusert behov for administrative tjenester/stab/støtte i den kommunale organisasjon. Selskapsorganiseringen kan også medføre at kommunes behov for kompetanse endres. Rådmannen legger frem en egen sak som dokumenterer rasjonaliseringsgevinst og endret behov. Frist 1. halvår 2017.
- 2.6. Som følge av kommunereformen vil det være behov for å vurdere dagens interkommunale samarbeidsselskaper organisert som IKS, vertskapskommune selskap, § 27 selskap etc. Rådmannen legger frem en egen oversikt/sak som viser utfordringer knytte til dette. Frist 1. halvår 2017.
- 2.7. For å tiltrekke seg kvalifiserte og engasjerte medarbeidere og sikre god rekruttering iverksettes det følgende tiltak:
 - Økt bruk av alternative turnusordninger
 - Tilrettelegging for flere heltidsstillinger
 - Kompetanseplan og kartlegging av etterutdanning i hver virksomhet
 - Styrke lærlingeordningen ytterligere innen alle fagfelt gjennom at måltallet endres til 1 årsverk pr 750 innbyggere.
 - Økt bruk av praksisplasser
- 2.8. Selskaper der kommunen er hel- eller deleier oppfordres til å legge til rette for økt bruk av lærlinger, praktikanter og nødvendig språktrening etter behov.
- 2.9. Måltallet for nærvær i 2017 settes til 95 %. Arbeidet med å redusere sykefraværet og øke nærværet intensiveres ytterligere gjennom følgende tiltak:
 - Administrasjonsutvalget gjennomfører dialogmøter med de ansattes organisasjoner
 - Den enkelte virksomhetsleders følger opp sykefravær gjennom tett oppfølging av hver enkelt arbeidstager
 - Innføring av oppfølgingssystemer og månedlig rapportering
- 2.10. Intensivere arbeidet med å sikre sykelønnsrefusjon fra NAV bl.a. gjennom systematisk og løpende rapportering til administrasjonsutvalget.

- 2.11. Bratromveien 11 som bofellesskap for personer med demens foreslåes vurdert avviklet. En forutsetter at det legges frem et forprosjekt som dokumenterer at brukerne får et kvalitativt like godt tilbud og at en eventuell avvikling gir økonomisk gevinst.
- 2.12. Lier satser på digitale ferdigheter i lierskolen. Måltallet for antall PC/nettbrett i skolen pr elev fremskyndes og økes til 1 i 2018. Det fokuseres på utvikling av økt digital kompetanse. Det sikres tilstrekkelig nettkapasitet og det etableres faste rutiner for nødvendig utskifting, oppgradering og service av digitale verktøy. Rådmannen legger frem en egen sak om ulike gjennomførings- og finansieringsmodeller. Frist 1. tertial 2017.
- 2.13. For å møte økt utfordringer i hjemmetjenesten som resultat av bl.a gjeldende utskrivningspraksis fra sykehus - samhandlingsreformen – og økning i antall brukere med dobbeltdiagnoser, legger rådmannen frem en egen sak for å styrke nødvendig kompetanse og tilstrekkelig kapasitet. Målet om 50 % høyskoleutdannede og 50 % med fagbrev i løpet av HP-perioden legges til grunn. Frist 1. tertial 2017.
- 2.14. Etablering av en /MatRIKET Mathall i Ytre Lier i regi av næringen gjennom «Det regionale partnerskapet for landbruksbasert næringsutvikling i Buskerud» kan gi ønsket fremdrift for tiltaket. Kommunen stiller seg positiv til et slikt tiltak gjennom støtte til forprosjekt etter nærmere søknad og fremdriftsrapportering, og vil bidra med bl.a nødvendig planavklaringer.
- 2.15. I forbindelse med evaluering av driften ved Lier kulturscene, vurderes effektive tiltak som kan øke og sikre inntektsgrunnlaget gjerne gjennom større grad av markedsorientering og i samarbeid med frivilligheten og næringslivet.
- 2.16. Lier voksenopplæring har sammensatte oppgaver og brukergruppen er uensartet. Det legges frem en egen sak om bemanning/dimensjonering av Voksenopplæringen sett i lys av behov knyttet til mottak og integrering av flyktninger og behov for spesialundervisning og grunnskole for voksne. Frist: i løpet av 2017. Voksenopplæringen sikres hensiktsmessige lokaler i nærheten til kollektiv transport når de flytter ut fra Stoppen skole.
- 2.17. For å styrke Lier kommune som regjerende frilufts kommune utarbeides det en oversikt over eksisterende ridentier i inn- og utmark i Lier. Det vurderes å legge til rette for tilbringerstier til utmark der dette mangler i samarbeid med hestenæringen og landbrukskontoret. Forslag til ridentier legges inn i prioriteringslisten for spillemidler sammen med idretts-, friluftsanlegg og turstier. Frist: i løpet av 2017.
- 2.18. Mye godt arbeid er gjennomført for å øke aktiviteten rundt Lier bibliotek. Dette arbeidet videreføres. En rekke forfattere har tilknytning til Lier og det bør vurderes egne tiltak/arrangementer rundt disse. I Lierbyen arbeides det videre med muligheten for å flytte ned på gateplan og på Tranby er det naturlig å se dette i sammenheng med tilstandsrapport for Hallingstad og Tranby skoler.
- 2.19. Tilbudet rundt Lier stasjon må bli bedre. I regi av og i samarbeid med Buskerudbyen gjennom BBP1 må tiltak for bedre tilgjengelighet rundt Lier stasjon iverksettes. Økt parkeringskapasitet, egen parkering for el-biler, sikker sykkelparkering og prøveprosjekt med matebusser må gjennomføres snarest.

- 2.20. I forbindelse med gjennomføringen av Stortingsvalget 2017 legges det frem en egen sak om tiltak som kan stimulere til økt valgdeltagelse.
- 2.21. Det legges frem en egen sak om mulig etablering av «Ferie-SFO» ved en av skolene som en forsøksordning for skoleåret 2017/18.
- 2.22. Rådmannen gjennomgår bruken av eksterne konsulenter for å sikre at disse benyttes til avgrensede oppgaver og at resultatet er etterprøvbart. Bruk av eksterne rådgivere/konsulenter rapporteres ifm tertialrapportene.
- 2.23. I forbindelse med den videre planlegging og utbygging langs Drammensfjorden utredes energiløsninger bl.a. basert på sjøvannsbasert varmepumpeløsning. Teknologisk fagkompetanse og offentlige støtteordninger knyttet til utredning, forprosjektering og utbygging benyttes.
- 2.24. Det legges til rette for økt bruk av Eiksetra gjennom støtte til aktivitetsleder og kommunal overtagelse av driftsansvaret for Eikseterveien fra og med Eggevollen inn til Solvang. Veiavgift videreføres med mulighet for rabattløsninger og det innføres elektroniske betalingsløsninger. Etablering av en egen skibuss vurderes.
- 2.25. Godt fungerende velforeninger kan være et nyttig og viktig bidrag i lokal-samfunnsutviklingen. Kommunen vurderer om man kan bidra som pådriver til etablering av flere velforeninger basert på erfaringsutveksling fra vel som fungerer godt.
- 2.26. I forbindelse med oppfølging av den pågående analysen av sosialhjelp i regi av SOFAK gjennomgås de kommunale retningslinjer for tildeling med spesielt fokus på tilfelle hvor den kommunale støtten avviker fra lovens minstekrav. I tillegg må iverksetting av treffsikre tiltak prioriteres.
- 2.27. Rådmannen kartlegger hvorvidt kommunen i sterkere grad kan nyttiggjøre seg belønningsmidler – fra hvem og til hvilke prosjekter, beløp og egenandeler.
- 2.28. Med bakgrunn i de ulike tiltak som kommunen gjør ifm overgrep mot barn, legger rådmannen frem en handlingsplan som viser de ulike tiltakene sett i sammenheng og en vurdering om kommunen har tilstrekkelig kompetanse på dette området. Det utarbeides beredskapsplaner for skoler og barnehager. Frist: 1. halvår 2017.
- 2.29. Som et tiltak for å åpne opp og inkludere nye liunger, vurderes etablering av et eget borgertog i forbindelse 17. mai-arrangementet i Lierbyen. I den forbindelse ses det på muligheter for å samarbeide med frivilligheten. Elever i lierskolen inviteres til å lage en tilhørende fane.
- 2.30. Tidlig innsats i barnehagene er viktig. Bemanningsnormen med 6 barn/voksen fases inn i barnehagene i Lier perioden frem til 2019. Rådmannen legger frem en egen sak om hvordan bemanningsnormen kan finansieres. Frist: 1. halvår 2017.
- 2.31. Det er ønskelig at flere liunger prioriterer bruk null- og lavutslippsbiler fremfor bensin- og dieslbiler. Det legges opp til en egen ladepunktstrategi hvor det tilrettelegges for lading på pendlerparkeringsplasser, offentlige virksomheter, omstilling av bensinstasjoner til energistasjoner og belønningsmidler til

sameie/borettslag som setter opp egne ladepunkter. Offentlige belønningsmidler knyttet til dette arbeidet benyttes. Frist: 1. halvår 2017.

- 2.32. Lese- og skrivevansker blant barn kan være vanskelig å avdekke. Det er ønskelig å kartlegge hvilke virkemidler, og hjelpemidler lierskolen har til rådighet. Derfor bes rådmannen om å legge fram en egen sak om hvilke tiltak skolene har i dag for å hjelpe barn med dysleksi og dyskalkuli, og hva som skal til for at Lier kan sertifiseres som en «dysleksi-vennlig skole». Frist: i løpet av 2017